

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

ЕМІГРАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВПЛИВ НА РИНОК ПРАЦІ ТА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ

У сучасному світі процеси міграції стають невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку багатьох держав. Україна не є винятком, адже протягом всієї історії її існування як незалежної держави спостерігається активна еміграція молоді, яка прагне знайти кращі умови для життя, навчання та професійної реалізації за кордоном. Однак, в умовах повномасштабного вторгнення міграційні процеси перетворилися з добровільного інструменту мобільності на вимушений механізм виживання, що докорінно змінює архітектуру національної економіки та становить критичну загрозу для відновлення країни у післявоєнний період [1].

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на кінець 2024 року за межами України перебувало понад 6,7 млн українських біженців, а ще близько 3,7 млн осіб залишалися внутрішньо переміщеними особами [2]. Аналіз вікової структури емігрантів свідчить про критичну диспропорцію: за розрахунками Міжнародної організації з міграції близько 38–42% від загальної кількості емігрантів складають особи віком до 35 років [3], що вказує на вищу міграційну активність саме молоді, порівняно з іншими віковими групами.

Вплив еміграції молоді на ринок праці України є комплексним і має переважно негативний характер. Насамперед спостерігається скорочення пропозиції робочої сили, особливо у висококваліфікованих сегментах економіки. Найбільш відчутний дефіцит кадрів формується у сферах інформаційних технологій, медицини, освіти та інженерії. Це призводить до зростання навантаження на працівників, які залишаються в країні, а також до збільшення витрат роботодавців на пошук і утримання персоналу [4]. Одночасно порушується баланс між попитом і пропозицією на ринку праці, що негативно впливає на ефективність функціонування підприємств та загальну продуктивність економіки [5].

Особливо гостро проблема проявляється у сфері ІТ. До початку війни Україна була одним із найбільших центрів ІТ-аутсорсингу в Європі, а українські фахівці користувалися високим попитом на міжнародному ринку праці. Після початку війни значна частина молодих ІТ-спеціалістів переїхала до країн Європейського Союзу, де отримала можливості офіційного працевлаштування та доступ до стабільнішого ринку праці. Це створює ризики втрати конкурентних переваг української ІТ-галузі.

Додатково слід враховувати, що еміграція молоді має не лише прямі, але й опосередковані наслідки для економіки країни. Одним із таких є зниження інноваційної активності та уповільнення розвитку підприємницького середовища. Молоді фахівці є основними носіями нових ідей, цифрових компетенцій та технологічних навичок, тому їхній відтік призводить до скорочення кількості стартапів та інноваційних проєктів усередині країни. Це, у свою чергу, зменшує конкурентоспроможність національної економіки на глобальному рівні.

Крім того, важливим є ефект «відкладеного повернення», коли частина молоді після тривалого перебування за кордоном інтегрується в іноземні ринки праці та остаточно втрачає зв'язок з Україною. Дослідження Центру економічної стратегії свідчить, що наприкінці 2024 року частка українців, які планують повернутися до

України після закінчення війни, вперше опустилася нижче 50%. Основними причинами небажання повертатися є безпекові ризики, зруйноване житло, низький рівень доходів та обмежені можливості працевлаштування в Україні [6]. Це означає, що традиційна модель «заробіток за кордоном – повернення в країну походження» поступово втрачає свою актуальність. У результаті формується ризик структурної втрати молодого населення, що несе загрози для післявоєнного відновлення економіки України.

Подолання негативних наслідків еміграції та скорочення її темпів потребує комплексної державної політики, спрямованої на підвищення рівня зайнятості та якості життя в країні. Важливим є розвиток молодіжного підприємництва, підтримка стартапів та інноваційних проєктів, що сприятиме створенню нових робочих місць для молоді. Доцільним є також запровадження державних програм повернення молодих фахівців, які передбачатимуть надання пільг, грантів, житлових програм та соціальних гарантій [7]. Особливу увагу необхідно приділяти розвитку системи освіти та її відповідності потребам сучасного ринку праці [8]. Інвестиції в людський капітал, модернізація освітніх програм, підтримка науки та інновацій є важливими умовами для зниження рівня еміграції молоді.

Отже, еміграція молоді є складним соціально-економічним явищем, яке має багатоглибкий вплив на ринок праці та економічну стійкість України. Вона призводить до втрати людського капіталу, посилення демографічних проблем та уповільнення економічного розвитку держави. Водночас за умови реалізації ефективної державної політики існує можливість не лише зменшити масштаби відтоку молоді, але й забезпечити її повернення та інтеграцію в національну економіку. Це робить проблему міграції молоді одним із ключових стратегічних викликів для довгострокового розвитку України.

Література

1. Маслій О. А., Максименко А. П. Ризики та загрози економічній безпеці України у цифровій сфері в умовах війни. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Том 21 № 3(52). С. 179–199.
2. United Nations High Commissioner for Refugees. Ukraine Situation 2024. Operational Data Portal. URL: https://www.unhcr.org/europe/about-unhcr/where-we-work/europe?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.04.2026).
3. International Organization for Migration. Ukraine – National Monitoring System Report on the Situation of Internal Migrants. Kyiv. 2024: URL: <https://displacement.iom.int/ukraine> (дата звернення 30.04.2026).
4. Маслій О.А., Гайдаш О.С. Систематизація загроз кадровій безпеці підприємств в умовах глобальної нестабільності. *Економіка і регіон*. 2025. № 3 (98). С. 233–242. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3\(98\).4036](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3(98).4036).
5. Onyshchenko S., Maslii O., Hlushko A., & Zagorulko T. (2023) Challenges and threats to the socio-economic security of Ukraine under martial law. *Economics and Region*, no. 1(88), pp. 135–143. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1\(88\).2888](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1(88).2888).
6. Центр економічної стратегії. Біженці з України: четверта хвиля дослідження. 2024. URL: https://ces.org.ua/en/refugees-fourth-wave/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.04.2026).
7. Приходько М. Молодь на ринку праці в Україні: виклики та перспективи. 2025. URL: <https://conf-keip.kpi.ua/article/view/348336> (дата звернення 30.04.2026).
8. Onyshchenko, S., Ageicheva, A., Maslii, O. & Denysovets, I. (2022). Educational Process Security Ensuring Problems in the Terms of War. The transformation of the higher education system in Ukraine: proposals and perspectives: monograph. In: Vasilyeva, T. & Kotenko, S. Szczecin: Center of Sociological Research. P. 135-160.